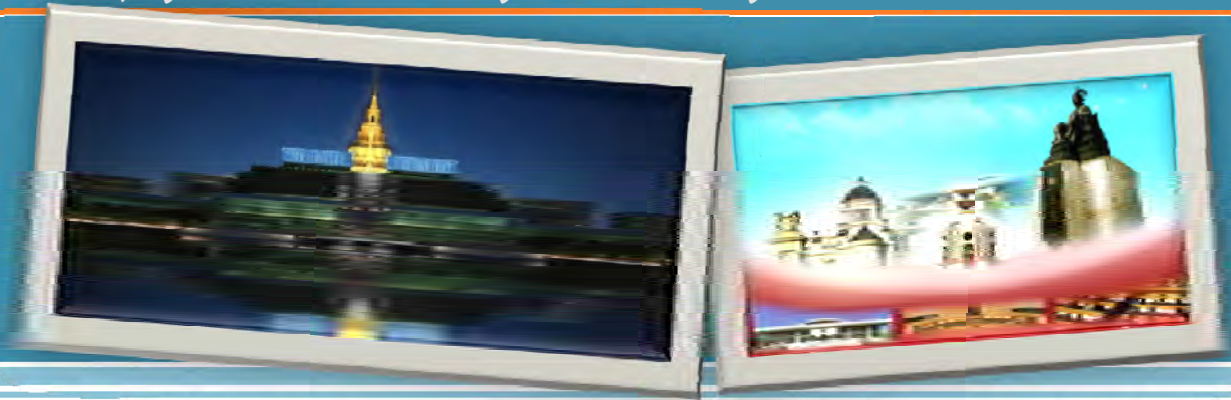

บทสรุปรายงานวิจัย สำหรับสมาชิกวุฒิสภา และกรรมาธิการ

Summary of Research Studies for Members of Parliament and Committees

พฤศจิกายน ๒๕๕๖

- ❖ การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องสงสัยตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน เทียบเคียงกับสิทธิของผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- ❖ โครงการเฝ้าระวังการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อเสริมศักยภาพธุรกิจท่องเที่ยวไทย ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง
- ❖ การบริหารการเงินของวัดในประเทศไทย
- ❖ ปัญหาการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมในศาลชั้นต้น
- ❖ จิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ถือครองที่ดิน ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุย

“วิจัยก้าวหน้า รัฐสภาก้าวไกล”

จัดทำโดย

**กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๖๗-๘**

สามารถเรียกดูเอกสารได้ที่
http://library2.parliament.go.th/ejournal/e_ra.html

การเผยแพร่ความรู้ด้านงานวิจัยและพัฒนาของ กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สามารถเข้าถึงได้ ๔ ช่องทาง ดังนี้

๑. บทสรุปรายงานวิจัยสำหรับสมาชิกรัฐสภาและกรรมการ เข้าถึงและเรียกดูเอกสาร
(download) ได้ที่เว็บไซต์สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ([http://library2.
parliament.go.th/ejournal/e_ra.html](http://library2.parliament.go.th/ejournal/e_ra.html))

๒. เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นวารสารอิเล็กทรอนิกส์รายเดือน (e-journal)
เข้าถึงและเรียกดูเอกสาร (download) ได้ที่เว็บไซต์สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
(http://library2.parliament.go.th/ejournal/e_rdnews.html)

๓. รายงานวิจัยฉบับเต็ม (full text) ที่ได้รับทุนสนับสนุน หรือจัดทำโดย สำนักงานเลขาธิการ
สภาผู้แทนราษฎร เข้าถึงและเรียกดูเอกสาร (download) ได้ที่เว็บไซต์สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ
สภาผู้แทนราษฎร (http://library2.parliament.go.th/ebook/e_research.html)

๔. บทสรุปรายงานวิจัย สามารถรับฟังได้ในรายการวิจัยก้าวไกล ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง
และวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา คลื่น ๘๗.๕ เมกะเฮิร์ตซ์ เป็นประจำทุกวันเสาร์ เวลา ๐๗.๓๐ – ๐๘.๐๐ นาฬิกา

คำนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทหน้าที่หลักในการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติ โดยมอบหมายความรับผิดชอบให้กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ ปฏิบัติหน้าที่ด้านการศึกษาวิจัย และการเผยแพร่ข้อมูลการวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองงานรัฐสภาและสาธารณชน จากบทบาทและหน้าที่ดังกล่าว กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาจึงได้พิจารณาคัดเลือกผลงานวิจัยด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม มานำเสนอในรูปแบบของจลสาร ทั้งนี้ เพื่อให้ผลงานที่ได้มีการวิจัยไว้แล้ว ถูกนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยชน์ที่จะเกิดเพื่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการด้านต่างๆ ที่มีบทบาทหน้าที่ในการพิจารณาร่างกฎหมาย ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และการพิจารณาสืบสวนสอบสวนเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งบทบาทในแต่ละด้านจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลทางวิชาการและผลงานวิจัยเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลอ้างอิงประกอบการพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ อันจะส่งผลสำคัญต่อการตัดสินใจในการทำหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และป้องกันข้อบกพร่องที่อาจจะเกิดขึ้นได้ต่อไป

จากความสำคัญดังกล่าว กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา จึงได้จัดทำเอกสารบทสรุปรายงานวิจัยขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อองงานรัฐสภาสนับสนุนการปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกรัฐสภา คณะกรรมการ ตลอดจนบุคลากรในวงงานรัฐสภา รวมถึงผู้สนใจทั่วไป โดยจัดทำและสรุปไว้ในรูปแบบของบทสรุปรายงานวิจัยที่มีความกระชับและชัดเจน เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาสามารถนำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรัฐสภาไปปรับใช้ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติต่อไป

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

พฤษภาคม ๒๕๕๖

การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องสงสัยตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน เทียบเคียงกับสิทธิของผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

วิจัยโดย...สุธิชา เมฆอัมพร

เรียบเรียงโดย...สิริสร กระจ่างสุนทร วิทยากรชำนาญการพิเศษ

จากสภาพปัญหาและเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมาของประเทศ ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องออกพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปของนานาประเทศการประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยสถานการณ์ฉุกเฉินนั้นสามารถกระทำได้โดยไม่ต้องเป็นการขัดต่อหลักนิติธรรม หลักสิทธิมนุษยชน และหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ตราบเท่าที่มีการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวเท่าที่จำเป็น ซึ่งการประกาศใช้กฎหมายประเภทนี้จะต้องคำนึงถึงระดับความรุนแรงของภัยหรือสถานการณ์เปรียบเทียบกับความมั่นคงของรัฐและสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนผู้สุจริตด้วย อย่างไรก็ตามภายใต้กฎหมายพิเศษฉบับดังกล่าวยังมีบทบัญญัติอีกหลายมาตราที่อาจก่อให้เกิดปัญหาตามมา เช่น ปัญหาในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องสงสัย ในเรื่องการจับและการควบคุมตัวผู้ต้องสงสัย การให้อำนาจเจ้าหน้าที่ดำเนินการกับผู้กระทำความผิดอย่างเต็มที่ซึ่งอาจไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ รวมทั้งปัญหาเรื่องความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ปัญหาในทางปฏิบัติ ปัญหาเรื่องเอกภาพของศาล อีกทั้งประเด็นปัญหาในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องสงสัยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

โดยรายงานการวิจัยฉบับนี้ได้มุ่งศึกษาถึงปัญหาอันอาจเกิดขึ้นจากบทบัญญัติในพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งภายหลังจากที่มีการประกาศใช้แล้ว โดยนักวิจัยได้ทำการวิเคราะห์สภาพปัญหาจากเหตุการณ์จริงที่เกิดจากการใช้อำนาจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องสงสัยและต่อการเยียวยาแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ รวมถึงศึกษาหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น หลักนิติธรรม หลักนิติรัฐ หลักการแบ่งแยกอำนาจ และหลักความชอบด้วยกฎหมาย รวมถึงศึกษามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาระดับสากล การคุ้มครองสิทธิภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมทั้งบทบัญญัติของประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา

ซึ่งผลการวิจัยมี ดังนี้

๑. ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องสงสัยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อันเนื่องมาจากกฎหมายฉบับนี้ใช้คำเรียกผู้กระทำความผิดว่า “ผู้ต้องสงสัย” จากการศึกษา พบว่า “ผู้ต้องสงสัย” เป็นเพียงผู้ถูกกล่าวหาว่า “น่าจะ” ได้กระทำความผิดแต่ยังไม่มีหลักฐานแน่ชัด ดังนั้นผู้ต้องสงสัยจึงควรได้รับการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเช่นเดียวกับ “ผู้ต้องหา” ในคดีอาญาทั่วไป หรืออาจมากกว่าด้วยซ้ำเนื่องจากเป็นเพียงผู้ต้องสงสัยที่มีพฤติการณ์ที่น่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องแต่ยังไม่มีหลักฐานแน่ชัด และเห็นควรให้มีหลักประกันในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ ตามหลักสิทธิมนุษยชน จึงเห็นควรให้มีการกำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานไว้ในพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฉบับดังกล่าวอย่างชัดเจนด้วย เช่น สิทธิในการที่จะได้รับทราบข้อกล่าวหา พบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว เป็นต้น เพื่อไม่ให้เกิดความยุ่งยากในทางปฏิบัติระหว่างผู้ต้องสงสัยและเจ้าหน้าที่

๒. การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในประเทศไทยมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดี คือ ในแง่ของการใช้อำนาจตามกฎหมายเพื่อจัดการกับผู้ก่อความไม่สงบหรือจัดการกับเหตุร้ายที่เกิดขึ้น ซึ่งมีส่วนช่วยให้ประเทศกลับเข้าสู่สภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้หากใช้กฎหมายปกติอาจไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ทันที่ที่สำหรับข้อเสียคือ การให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่มากเกินไปย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่อาจไปกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้กระทำความผิดที่ตกเป็นผู้ต้องสงสัย หรือประชาชนผู้บริสุทธิ์ที่ถูกกล่าวหาได้ รวมทั้งการจำกัดอำนาจศาลปกครองในการตรวจสอบการใช้อำนาจในการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งถือเป็นการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรับผิด ซึ่งอาจทำให้ประชาชนไม่ได้รับความยุติธรรมเท่าที่ควร จึงควรปรับปรุงกฎหมายในส่วนนี้ให้มีการจำกัดอำนาจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐให้มีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น

จากผลการวิจัยข้างต้น พบว่า ผลงานวิจัยเป็นประโยชน์ต่อวงงานรัฐสภาโดยสามารถสนับสนุนการปฏิบัติงานให้กับคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรม และสิทธิมนุษยชน และคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ โดยคณะกรรมการดังกล่าวสามารถนำผลการวิจัยฉบับนี้ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘ ทั้งนี้ หากคณะกรรมการเห็นสมควรเสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายฉบับดังกล่าวในประเด็นใดเพื่อให้กฎหมายมีความครบถ้วนและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อาจจัดทำเป็นรายงานเพื่อเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรให้มีการพิจารณาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

สุธิชา เมฆอัมพร. (๒๕๕๕). การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องสงสัยตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินเทียบเคียงกับสิทธิของผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ.

โครงการเฝ้าระวังการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อเสริมศักยภาพธุรกิจท่องเที่ยวไทย ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง

วิจัยโดย...แสงแข บุษยศิริ และคณะ

เรียบเรียงโดย...ธรากร จุลินทร วิทยากรชำนาญการพิเศษ

ภาคธุรกิจการท่องเที่ยวไทยเป็นภาคที่ช่วยนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยถึงประมาณปีละ ๖๐๐,๐๐๐ ล้านบาท โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยถึงปีละ ๑๓-๑๕ ล้านคน และยังมีนักท่องเที่ยวในประเทศอีกประมาณปีละ ๗๐-๘๐ ล้านคน ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เป็นโอกาสทางธุรกิจ จึงจำเป็นต้องสร้างระบบการเฝ้าระวังการจัดการท่องเที่ยวเพื่อเสริมศักยภาพธุรกิจท่องเที่ยวไทย ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง อันเป็นการเตรียมพร้อมสำหรับการจัดการวิกฤตต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นและเป็นทางออกหนึ่งสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยกำหนดแนวทางวิจัยที่จะดึงความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) ที่เป็นความรู้ที่แฝงอยู่ในผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว และเศรษฐกิจที่สั่งสมประสบการณ์มายาวนาน จนสามารถที่จะพยากรณ์แนวโน้มเหตุการณ์ในอนาคตได้ ซึ่งจะเรียกบุคคลเหล่านี้ว่าผู้ที่มีปัญญาปฏิบัติ (Tacit Knowledge key Person) โดยให้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลการวิจัยเพื่อการเฝ้าระวังการจัดการการท่องเที่ยวไทย

สำหรับระเบียบวิธีวิจัยของรายงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการจัดเก็บข้อมูลใน ๕ วิธีการ คือ ๑) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี ๒) สัมภาษณ์เชิงลึก ๓) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวมาจัดประชุมระดมสมอง ๔) นำข้อมูลที่ได้มาสร้างมาตรวัดเพื่อเฝ้าระวังการท่องเที่ยวไทย โดยแบ่งเป็นด้านหลัก ๆ อาทิ ด้านเศรษฐกิจ ด้านความปลอดภัย และ ๕) จัดประชุมวิพากษ์มาตรวัดเพื่อเฝ้าระวังการท่องเที่ยวไทย

ผลการวิจัยมีดังนี้

๑. จัดทำมาตรวัดการเฝ้าระวังการจัดการการท่องเที่ยวไทย (Thai Tourism Barometer) จำนวนเจ็ดด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านเศรษฐกิจ ๒) ด้านตลาดท่องเที่ยว ๓) ด้านความปลอดภัย ๔) ด้านสิ่งแวดล้อม ๕) ด้านวัฒนธรรม ๖) ด้านการเมือง และ ๗) ด้านคุณภาพบริการ

๒. ขั้นตอนของการเฝ้าระวังการจัดการการท่องเที่ยวไทย เริ่มต้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ และกำหนดสถานการณ์ที่ต้องเฝ้าระวัง ซึ่งหมายถึงประเด็นหรือเหตุการณ์ที่สำคัญและสามารถบ่งชี้ถึงปัญหาหรือคาดว่าจะเกิดปัญหาหากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ให้นำข้อมูลที่ได้รับมาสร้างมาตรวัดการเฝ้าระวัง เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ต่อมาได้นำผลที่ได้มาวิเคราะห์และประมวลผลเพื่อสังเคราะห์ออกมาเป็นจดหมายการเฝ้าระวังทางการท่องเที่ยว (e-news letter) โดยมีการสร้างเว็บไซต์ผ่านสื่อของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมในชื่อ <http://program.npru.ac.th/twt/> เพื่อเผยแพร่และในที่สุดให้มีการประเมินผลจากข้อมูลที่ให้ผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวที่ได้เข้ามาอ่านจดหมายการเฝ้าระวังทางการท่องเที่ยว (e-news letter)

๓. ตัวอย่างของจดหมายการเฝ้าระวังทางการท่องเที่ยวด้านความปลอดภัย คือ เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ปรากฏว่าข่าวที่ถูกนำเสนอเกี่ยวกับภัยของนักท่องเที่ยวด้านอุบัติเหตุมีจำนวนมากขึ้นด้วย เริ่มจากการคมนาคมโดยอาจมีสาเหตุมาจากคนขับ และสภาพพาหนะที่ใช้โดยสารขาดความพร้อมใน

การใช้งาน รองลงมาคือนักท่องเที่ยวถูกประทุษร้ายหรือปล้นทรัพย์อย่างเป็นขบวนการ สภาพทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว ชายหาดบางแห่งลึกชัน กระแสน้ำแรง ขาดการดูแลและอุปกรณ์ในการป้องกันภัยที่อาจคาดไม่ถึง สิ่งทีกล่าวมานี้ล้วนมีผลกระทบต่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวทั้งสิ้น แนวทางการป้องกันความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวด้านอุบัติเหตุคือ ผู้ประกอบการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวควรขอความร่วมมือกับตำรวจท่องเที่ยวในการให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก และเพิ่มมาตรฐานด้านความปลอดภัยเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความมั่นใจว่า จะไม่เกิดเหตุร้ายจากการเดินทางท่องเที่ยว ส่วนตัวอย่างของจดหมายการเฝ้าระวังทางการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมคือ ประธานกรรมการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เปิดเผยว่า ททท. ได้ร่วมกับหน่วยงานรัฐ เอกชน และผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ลงนามในบันทึกข้อตกลงโครงการปฏิญญารักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

๔. ผลการประเมินผลการใช้ระบบเฝ้าระวังการจัดการการท่องเที่ยวไทยผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้เข้ามาเยี่ยมชมและใช้สารสนเทศที่อยู่ในเว็บไซต์ในช่วงเวลาที่กำหนดไว้ เป็นเพศหญิง ร้อยละ ๗๒ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี ร้อยละ ๔๗ ทั้งนี้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับโรงแรม ร้อยละ ๒๘ ประกอบอาชีพเป็นมัคคุเทศก์ ร้อยละ ๒๗ และทำงานในบริษัทท่องเที่ยว ร้อยละ ๑๗ สำหรับการสำรวจทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ดังนี้คือ ผู้ประเมินคิดว่าการได้ประโยชน์จากข่าวเฝ้าระวังทางการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ในส่วนของการนำข้อมูลจากการเฝ้าระวังไปใช้ในธุรกิจ/งาน อยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนประเด็นข่าวการเฝ้าระวังครอบคลุมด้านการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ความสมบูรณ์ของข้อมูลอยู่ในระดับปานกลาง ความทันสมัยของข้อมูลอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์การประเมินโดยภาพรวมพบว่า ข้อมูลอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้

๑. กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬาควรร่วมมือกับภาคธุรกิจในการเฝ้าระวังสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยด้วยการจัดทำระบบเฝ้าระวังการท่องเที่ยวไทยอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ระบบสามารถพัฒนาไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬาควรร่วมมือกับภาคธุรกิจในการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศการเฝ้าระวังการท่องเที่ยวไทยผ่านท่องเที่ยวจังหวัดและหอการค้าจังหวัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวไทยอย่างเท่าทัน

๓. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยควรนำระบบเฝ้าระวังการท่องเที่ยวไทยมาปรับปรุงเพิ่มเติมลงในฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและรวดเร็วทันกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย

สำหรับประโยชน์ที่ได้รับจากรายงานวิจัยนี้คือ การสนับสนุนข้อมูลของคณะกรรมการการท่องเที่ยว สภาผู้แทนราษฎร เพื่อศึกษานโยบายและการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้มีความต่อเนื่องรวมทั้งศึกษาแนวทางการป้องกันความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไทย

เอกสารอ้างอิง

แสงแข บุญศิริ และคณะ. (๒๕๕๔). **โครงการเฝ้าระวังการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อเสริมศักยภาพธุรกิจ**

ท่องเที่ยวไทยท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

การบริหารการเงินของวัดในประเทศไทย

วิจัยโดย...ผศ.ดร.ณดา จันทร์สม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

เรียบเรียงโดย...พจนา ธีรามาตร์ วิทยากรชำนาญการพิเศษ

วัดไทยในพระพุทธศาสนามีฐานะเป็นนิติบุคคล มีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ โดยวัดมีความสำคัญต่อสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และมีความเกี่ยวข้องกับชุมชนหรือบุคคล ตั้งแต่ช่วงวัยแรกและช่วงสุดท้ายของชีวิต กิจกรรมภายในวัดมีความหลากหลาย ตั้งแต่เป็นสถานที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์ เป็นสถานที่ให้พุทธศาสนิกชนเข้ามามีการทำบุญและประกอบศาสนกิจต่าง ๆ ตลอดจนถึงการเป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งนันทนาการ ศูนย์กลางการเรียนรู้ การพัฒนา การสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน สำหรับกิจกรรมที่มีการดำเนินการในวัดมีความหลากหลาย ได้แก่ การทำบุญ การทำทาน ในรูปแบบต่าง ๆ การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา งานศพ งานบวช งานแต่งงาน งานวันเกิด เป็นต้น โดยที่กิจกรรมที่เกิดขึ้นเหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับการได้มาและการใช้ไปของเงินที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ จึงต้องศึกษารูปแบบการบริหารการเงินของวัดให้มีประสิทธิภาพและถูกต้องตามกฎหมาย

เมื่อพิจารณาความสำคัญทางเศรษฐกิจ วัดเป็นองค์กรทางศาสนาที่ถือเป็นองค์กรไม่แสวงหากำไรที่มีใช้ระบบตลาด หรือตามระบบบัญชีประชาชาติ ค.ศ. ๑๙๙๓ เรียกว่า สถาบันไม่แสวงหากำไรให้บริการครัวเรือน (Non-Profit Institution Serving Households: NPISHs) หมายถึง “องค์กรที่ดำเนินงานโดยไม่หวังผลกำไร โดยผลิตสินค้าและบริการให้กับประชาชนหรือสังคมโดยไม่คิดราคาหรือแบบให้เปล่า หรือจำหน่ายในราคาที่ไม่คุ้มทุนหรือในราคาที่ไม่มียุทธศาสตร์สำคัญทางเศรษฐกิจ ในที่นี้ ครอบคลุมองค์กรประเภทมูลนิธิ สมาคม องค์กรทางศาสนา และพรรคการเมือง เป็นต้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. ศึกษารูปแบบและวิธีการปัจจุบันของการบริหารการเงินของวัดไทย
๒. วิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็ง ปัญหาและอุปสรรคของรูปแบบการบริหารการเงินของวัดไทยที่เป็นอยู่
๓. ศึกษารูปแบบการบริหารการเงินของวัดไทยตามหลักการบริหารการเงินที่พึงปฏิบัติตามหลักสากล
๔. เสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อการกำกับดูแลการบริหารการเงินของวัด เพื่อความโปร่งใสตรวจสอบการศึกษาครั้งนี้ โดยการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ๑๔ จังหวัด ไวยาวัจกรของวัดในประเทศไทย จำนวน ๔๙๐ แต่ละวัด ๆ ละ ๒ คน รวม ๑,๓๖๐ ชุด

ผลการวิจัยมี ดังนี้

๑. วัดโดยส่วนมากยังไม่มีโครงสร้างในการบริหารการเงินของวัดไว้อย่างเป็นระบบ
๒. การจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานบัญชีของวัดยังไม่มีหลักฐานเด่นชัดว่า วัดมีการดำเนินการได้อย่างถูกต้อง โดยแม้ว่าวัดจะมีการบันทึกรายรับ – รายจ่าย และจัดทำบัญชีเป็นประจำ แต่อาจเป็นบัญชีที่จัดทำขึ้นอย่างง่ายหรือตามความเข้าใจของผู้จัดทำเท่านั้น
๓. การเผยแพร่ให้สาธารณะรับทราบข้อมูลทางการเงินของวัดยังอยู่ในวงจำกัด และยังขาดการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ

๔. วัดยังไม่มีกระบวนการตัดสินใจการลงทุนเพื่อใช้ประโยชน์จากศาสนสมบัติของวัดที่มีการจัดทำเขตจัดประโยชน์อย่างเป็นระบบ

๕. การบริหารจัดการทางการเงินของวัดควรยึดหลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการที่ดีในการบริหารจัดการ

๖. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติยังขาดบทบาทในการกำหนดกรอบในการกำกับดูแลให้การบริหารจัดการทางการเงินของวัดสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล

๗. องค์กรประกอบสำคัญของหลักธรรมาภิบาลที่สอดคล้องกับการดำเนินกิจการของวัด ได้แก่ ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม ความโปร่งใส หลักนิติธรรม และหลักคุณธรรม ในขณะที่ องค์กรประกอบอย่างหลักความเสมอภาค หลักสนองตอบรับ และหลักความคุ้มค่า อาจจะมีน้ำหนักไม่มากนักกับการบริหารจัดการของวัด

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรกำหนดให้วัดได้มีการจัดทำรายงานทางการเงินเป็นประจำทุกปี และนำส่งให้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเป็นผู้รวบรวม โดยกำหนดให้มีการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเป็นประจำ

๒) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรมีการเสนอให้มีการออกกฎหมายมหาเถรสมาคม เพื่อกำหนดถึงการมีและแต่งตั้งคณะกรรมการวัด ที่มีองค์ประกอบที่สะท้อนถึงการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับวัด รวมถึงควรมีการกำหนดแนวทางในการได้มาของคณะกรรมการวัด เพื่อให้คณะกรรมการวัดมีบทบาทที่จะสามารถช่วยในการพัฒนาวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการบริหารจัดการที่ดี

๓) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเร่งช่วยกันพัฒนาบุคลากรที่จะมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการทางการเงินให้แก่วัดให้มีระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การจัดอบรมไวยาวัจกร และกรรมการวัดอย่างสม่ำเสมอ และเพิ่มแรงจูงใจและมาตรการเพื่อกระตุ้นให้บุคลากรเหล่านั้นได้เข้ารับการอบรม เช่น การให้โล่ เกียรติบัตร หรือกำหนดมาตรการคุณสมบัติของผู้ที่จะทำหน้าที่ดังกล่าวให้สามารถที่จะสนองตอบความต้องการในการพัฒนาการบริหารจัดการวัดให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลได้

๔) ประชาชน และชุมชนในฐานะพุทธศาสนิกชนควรต้องมีบทบาทในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการบริหารจัดการวัดมากขึ้น การกระตุ้นให้มีจิตอาสาทำงานเพื่อชุมชนและสังคมต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น

สำหรับประโยชน์ที่ได้รับจากรายงานวิจัยนี้ คือ การสนับสนุนข้อมูลของคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารการเงินของวัดให้มีประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจและมีความโปร่งใสต่อการตรวจสอบขององค์กรที่รับผิดชอบ อันจะเป็นการรักษาความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนให้มีความยั่งยืนสืบเนื่องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ณดา จันทร์สม. (๒๕๕๕). การบริหารการเงินของวัดในประเทศไทย. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ :

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ปัญหาการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมในศาลชั้นต้น

วิจัยโดย...วารานุช ภูวรักษ์ และคณะ

เรียบเรียงโดย...อัญชลี จวงจันทร์ วิทยากรชำนาญการ

ปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่กระทบต่อความอยู่รอดของมวลมนุษยชาติ เนื่องจากปัญหาสภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศ มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นภัยธรรมชาติที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนหรือการเกิดอุทกภัยครั้งร้ายแรงที่สุดในประเทศไทยเมื่อปลายปี ๒๕๕๔ ประเทศไทยจึงเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับประชาคมโลกอื่น ๆ และยังเป็นปัญหาของชาติ ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งในรูปของคดีสิ่งแวดล้อมที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น กระบวนการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อมจึงจำเป็นต้องบังคับใช้กฎหมายเพื่อสร้างความยุติธรรมในการเข้าใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและเป็นธรรม การพิจารณาพิพากษาคดีสิ่งแวดล้อมในศาลชั้นต้นจึงเป็นองค์กรแรกในการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนในด้านการจำแนกประเภทคดีสิ่งแวดล้อมออกจากคดีทั่วไป เพื่ออำนวยความยุติธรรมในชั้นต้นให้กับประชาชนโดยรวดเร็วและสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย การศึกษาปัญหาการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมในศาลชั้นต้น จึงเป็นการศึกษาแนวคิดและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคดีสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมของศาลยุติธรรม โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสารจากการเก็บข้อมูลทุติยภูมิ เช่น ตำราทางวิชาการ หนังสือ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ รวมทั้งตรวจค้นและศึกษาข้อมูลจาก Website และคำบรรยาย หนังสือ และบทความเกี่ยวกับคดีสิ่งแวดล้อม

จากการวิจัยปัญหาการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมในศาลชั้นต้น มีดังนี้

๑. การดำเนินคดีแพ่งด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ๑) เขตอำนาจศาล รวมถึงอำนาจทางกฎหมาย การบัญญัติโทษอาญาและความรับผิดชอบแพ่ง ต้องแยกฟ้องเป็นรายคดี เนื่องจากไม่ใช่คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา ๒) การฟ้องคดี พบว่า การฟ้องคดีไม่มีการให้คำจำกัดความคำว่า “ส่วนรวม ชุมชนและระบบนิเวศ” ทำให้ต้องอาศัยการตีความเป็นเรื่อง ๆ ไป ๓) การพิจารณาคดี พบว่า กฎหมายแต่ละฉบับส่งผลให้ภาระการพิสูจน์หลักฐานในแต่ละคดีแตกต่างกัน การสืบพยานยังมีความยุ่งยากซับซ้อน มีประเด็นทางเทคนิค และต้องอาศัยพยานผู้เชี่ยวชาญ นอกจากนี้ แนวทางการให้ศาลปฏิบัติเป็นเพียงหลักเกณฑ์กว้าง ๆ และเป็นเรื่องใหม่ ต้องใช้องค์ความรู้และความเข้าใจ รวมทั้งประสบการณ์ในการพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายแห่งคดีประกอบกัน และศาลมีบทบาทในการแสวงหาข้อเท็จจริงด้วยตนเอง ๔) ระยะเวลาในการดำเนินคดี พบว่า ไม่มีการกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนในการดำเนินคดี ทำให้เกิดความล่าช้า ๕) การกำหนดค่าเสียหายพบว่า ไม่มีการกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษ ทำให้ผู้กระทำผิดไม่เกรงกลัว และกระทำผิดซ้ำอีก นอกจากนี้ การกำหนดค่าเสียหายยังถูกกำหนดด้วยกรอบเวลาโดยสงวนสิทธิ์แก่ไขภายหลังพิพากษาได้เพียง ๒ ปี ทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยารวมทั้งการคำนวณค่าเสียหายมีความยุ่งยากเพราะต้องอาศัยพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางเศรษฐศาสตร์
๒. การดำเนินคดีอาญาด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ๑) ไม่มีการแยกประเภทคดีให้ชัดเจน คำฟ้องและรูปแบบกระบวนการพิจารณาเป็นไปในทิศทางเดียวกับคดีอาญาทั่วไป ผลจากการดำเนินคดีจึงไม่สื่อให้เห็นถึงเจตนารมณ์ที่แท้จริงว่าเป็นการบังคับโทษตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม ๒) การใช้ดุลยพินิจลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นไปตามบัญชีอัตราโทษ และเป็นโทษสถานเบา ไม่เหมาะสมกับสภาพความผิด จำเลยไม่สำนึกในการกระทำ

ความผิด ๓) โทษที่ใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิด ไม่มีการนำมาตรการทางอาญาในเรื่องการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมมาใช้ควบคู่กับการลงโทษผู้กระทำความผิด

ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมในศาลชั้นต้น มีดังนี้

๑. ควรมีกฎหมายวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมแยกจากกฎหมายอื่น เพื่อให้การดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการกำหนดภาระการพิสูจน์หลักฐานในคดีสิ่งแวดล้อมควรเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ไม่ว่าจะฟ้องโดยอาศัยกฎหมายฉบับใด โดยถือหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด

๒. ควรมีแนวทางในการใช้ดุลยพินิจลงโทษจำเลยในคดีอาญาสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับผลของการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศถือเป็นเรื่องร้ายแรง

๓. ศาลชั้นต้นควรมีการแยกสำนวนคดีอาญาสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับผลของการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศนี้ให้ถือเป็นเรื่องร้ายแรง

๔. ควรจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและกฎหมายสิ่งแวดล้อมแก่ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น และจัดหลักสูตรอบรมแก่ผู้พิพากษาอย่างต่อเนื่องทั่วถึง

ผลการวิจัยเรื่องปัญหาการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมในศาลชั้นต้น จะเป็นการสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรม และสิทธิมนุษยชนในการกำหนดแนวนโยบายด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อม หรือพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม เพื่อประโยชน์ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับคดีสิ่งแวดล้อม ประเภทคดีสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการพิจารณาพิพากษาคดีสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีในทางปฏิบัติแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในการใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาพิพากษาคดีได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งอำนวยความสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรมแก่ประชาชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

วรานุช ภูวรักษ์. (๒๕๕๕). ปัญหาการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมในศาลชั้นต้น. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม.

จิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ถือครองที่ดิน ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย

วิจัยโดย...นายวัชรพงศ์ กิตติเจริญวิทย์

เรียบเรียงโดย...ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์ วิทยากรชำนาญการ

การศึกษาเรื่อง จิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ถือครองที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย มีวัตถุประสงค์หลักคือ ๑) ศึกษาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย ๒) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจากผู้ถือครองที่ดิน และ ๓) ศึกษาจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ถือครองที่ดิน โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพได้ศึกษาจากเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นกรอบการศึกษาในการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า

๑. ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นส่วนมากผู้ถือครองที่ดินจะมีเอกสารแสดงสิทธิในที่ดินเป็นแบบแจ้งการครอบครอง (ส.ค.๑) การได้มาในที่ดินส่วนใหญ่เป็นมรดกจากบรรพบุรุษและซื้อต่อจากบุคคลอื่น ปัจจุบันผู้ถือครองที่ดินใช้ประโยชน์จากที่ดินเพื่อการเกษตรเป็นหลัก รวมถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยรองลงมา

๒. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ถือครองที่ดินคือ (๑) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยผ่านทางสื่อโทรทัศน์ วิทยุ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำของหมู่บ้าน (๒) การรับรู้ถึงสิทธิหน้าที่ในทรัพยากรธรรมชาติในการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ นำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติในการดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และสามารถที่จะระบุงบกิจกรรมการอนุรักษ์ดิน น้ำ ป่าไม้ สัตว์ป่า พันธุ์พืช และแร่ธาตุต่าง ๆ ที่ผู้ถือครองที่ดิน และครอบครัวปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี เท่ากับสะท้อนให้เห็นถึงการนำความรู้เรื่องสิทธิในการดูแลและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดเป็นรูปธรรม (๓) ค่านิยมต่อการจัดการและการมีส่วนร่วมต่อทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า ผู้ถือครองที่ดินให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ที่ให้ความสำคัญไปที่การอนุรักษ์มากกว่าการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เกินความจำเป็น แต่ยังคงคิดว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐควรเป็นแกนหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และกิจกรรมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ (๔) ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติพบว่า ผู้ถือครองที่ดินมีความรู้เกี่ยวกับการใช้และการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเป็นอย่างดี รู้ว่าการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเกินขอบเขตหรือการทำลายทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยานเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ถือครองเป็นปัจจัยที่สำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่ต้องอาศัยความร่วมมือควบคู่กับเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย

๓. จิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ถือครองที่ดิน พบว่า (๑) ผู้ถือครองที่ดินส่วนใหญ่รับรู้ถึงการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มีความรู้ในการปกป้องดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติโดยทราบจากสื่อต่าง ๆ และจากเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ มีการรับรู้ถึงการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติเพื่อใช้ประโยชน์ส่วนตนและสาธารณะ ตลอดจนรู้จักวิธีการป้องกันปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติ (๒) ความตระหนักถึงความสำคัญของหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ โดยผู้ถือครองที่ดินทราบและให้ความสนใจต่อ

ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ตระหนักถึงความสำคัญในหน้าที่การแก้ไขปัญหาและการป้องกันปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติ พร้อมจะให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ในการปกป้องดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ยอมรับที่จะปฏิบัติตามข้อกำหนดที่พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ (๓) แนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยานพบว่า ผู้ถือครองที่ดินมีความพร้อมที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการปกป้องดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ มีทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง และการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มีส่วนช่วยในการวางแผนและกำหนดกิจกรรมในการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยาน รวมถึงไม่คิดที่จะขยายพื้นที่เพิ่มถือเป็นแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยานมากกว่าการถือครองที่ดินที่ใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัย

ผลของการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าวถือเป็นประโยชน์โดยตรงต่อคณะกรรมการการที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่จะกำหนดแนวทางการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไปพร้อม ๆ กับให้ชาวบ้านได้อยู่ร่วมกับป่าอย่างพึ่งพาอาศัยกัน โดยให้เป็นเครื่องมือสำคัญในฐานะผู้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานและให้เป็นผู้อนุรักษ์ ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะได้เป็นต้นแบบของการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ถือครองที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติอื่นได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

วัชรพงศ์ กิตติเจริญวิทย์. (๒๕๕๔). **จิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ถือครองที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย.วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**